

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1150

van **JOHAN DANEN**

datum: 15 september 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Waterkwaliteit Maas - Lozingen afvalwater

RIWA-Maas, de vereniging van Belgische en Nederlandse drinkwaterbedrijven die Maaswater gebruiken, trekt aan de alarmbel. Of beter, trekt opnieuw aan de alarmbel.

Het drinkwater van ruim 7 miljoen mensen in België en Nederland is afkomstig uit de Maas. Om deze drinkwatervoorziening te kunnen blijven garanderen, is de aanvoer van voldoende Maaswater van goede kwaliteit van groot belang. De waterkwaliteit van het Maaswater staat echter onder druk door de lage debieten. Daardoor worden de verontreinigingen minder verdund en blijven ze langer aanwezig in het water. In de afgelopen vijf jaar kreeg de Maas tijdens de zomerperiodes viermaal af te rekenen met lange periodes van lage afvoer. Volgens een rapport van het kennisinstituut Deltares is de kans groot dat er in de toekomst, als gevolg van klimaatverandering, vaker periodes met lage Maaswaterafvoeren zijn.

De directeur van RIWA-Maas roept op om de waterkwaliteit van de Maas beter en strenger te bewaken, zeker tijdens periodes van lage debieten. Het Maaswater nu wordt verontreinigd door vergunde industriële lozingen en door calamiteiten waardoor (vaak) industriële stoffen rechtstreeks of via de riolering in de Maas of haar zijrivieren terechtkomen.

Nog volgens de directeur van RIWA zijn veel (lozings)vergunningen niet algemeen toegankelijk waardoor het moeilijk is te schatten welke verontreinigingen in de rivier terechtkomen. Bovendien zouden veel (lozings)vergunningen niet actueel zijn waardoor de nieuwe, opkomende en eventueel schadelijke stoffen niet zijn opgenomen in de vergunning. Verder hekelt de directeur dat in de afgeleverde vergunningen onvoldoende rekening wordt gehouden met langdurige, lage waterstanden.

Het is dus niet de eerste keer dat RIWA aan de alarmbel trekt. Ook in 2017 klonk dezelfde oproep vanuit RIWA naar aanleiding van het steeds vaker voorkomen van de nieuwe opkomende stoffen zoals glyfosaat, desfenylchloridazon, ibuprofen en metformine. Ik heb ook toen de toenmalige minister van Leefmilieu hierover bevraagd (vraag om uitleg nr. 2911, commissie Leefmilieu van 10 oktober 2017).

De vorige minister liet toen weten dat er naar aanleiding van milieu-incidenten contacten waren met de werkgroep ketenbeheer van de Vlaams-Nederlandse samenwerking rond de Maas. Bij calamiteiten wordt de rivierinformatie in gang gezet.

De minister liet ook weten dat gevaarlijke stoffen niet mogen worden geloosd door een bedrijf waarvan de concentraties hoger zijn dan de indelingscriteria die vastgelegd zijn in artikel 3 van bijlage 2.3.1 van VLAREM II, als ze daar niet expliciet voor vergund zijn. De minister gaf ook aan dat de vermelde pesticiden en medicijnen vooral afkomstig waren van diffuse verontreiniging vanuit landbouw en huishoudens. Voor veel micropolluenten

zijn/waren er in 2017 nog geen drinkwaternormen, vaak omdat de noodzakelijke toxicologische informatie ontbrak die nodig is om een norm te kunnen afleiden.

Nog volgens de minister zijn er in Vlaanderen geen grote bedrijven die rechtstreeks in de Maas lozen. Er is alleen een middelgrote rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) in Dilsen die rechtstreeks in de Maas loost.

Ook de kwaliteit van het drinkwater voor onder andere de stad Antwerpen wordt grotendeels bepaald door de kwaliteit van het Maaswater. Het Albertkanaal, waar het drinkwater uit gewonnen wordt, wordt gevoed vanuit de Maas. Het aantal bedrijven dat in Vlaanderen loost in het Albertkanaal is volgens de minister heel beperkt. In het kader van het lopende bronbeschermingsbeleid zouden die bedrijven goed opgevolgd worden en is er bij een herziening van de lozingsvergunning aandacht voor de drinkwatervoorzieningsfuncties van het Albertkanaal.

1. De voormalige minister van Leefmilieu gaf in 2017 aan dat er sporadisch contacten waren met RIWA. De aanleiding voor deze contacten waren meestal calamiteiten die de waterkwaliteit van de Maas konden bedreigen.

Is dat nog altijd zo of gebeurt het overleg nu op een structurele manier?

2. In haar antwoord op mijn vraag om uitleg nr. 2911 gaf de voormalige minister aan dat er quasi geen bedrijven (industriële) afvalwater lozen in de Maas, met uitzondering van het rioolwaterzuiveringsstation in Dilsen.
 - a) Is dat nog altijd zo?
 - b) Hoeveel Vlaamse bedrijven beschikken over een vergunning om afvalwater te lozen in de Maas?
3. De directeur van RIWA hekelt dat de lozingsvergunningen van de bedrijven niet of moeilijk raadpleegbaar zijn en dat bovendien deze vergunningen niet meer actueel zijn.
 - a) Heeft de minister weet van deze vraag van RIWA om inzage te krijgen in de lozingsvergunningen om zo te kunnen bepalen welke pollutanten in het water komen?
 - b) Werd de minister of een van de Vlaamse administraties daarover gecontacteerd door RIWA?
4. RIWA vindt het ook problematisch dat de lozingsvergunningen niet actueel zouden zijn. Bovendien zouden de nieuw opkomende en eventueel schadelijke stoffen niet opgenomen zijn in de vergunning. Stoffen die niet expliciet opgenomen zijn in de lozingsvergunning, mogen worden geloosd in concentraties die niet hoger zijn dan de indelingscriteria, die vastgelegd zijn in artikel 3 van bijlage 2.3.1 van VLAREM II.
 - a) Zijn de lozingsvergunningen van de Vlaamse bedrijven actueel? Met andere woorden, geven deze lozingsvergunningen een correct beeld van de effectieve lozing van schadelijk stoffen in concentraties die hoger zijn dan de indelingscriteria?
 - b) Worden bedrijven gecontroleerd op de lozing van niet-vergunde, schadelijke stoffen? Zo ja, was er een aanleiding om de lozing op deze stoffen te controleren?
 - c) Is hierover al overleg geweest met RIWA? Hoe staan zij tegenover het onvergund mogen lozen van schadelijke stoffen indien deze een bepaalde concentratie niet overschrijden?

5. RIWA kaart ook aan dat de lozing van vervuilende en/of schadelijke stoffen nog problematischer is bij een lage waterstand.
 - a) Op welke wijze wordt daarmee rekening gehouden bij het beoordelen van een aanvraag tot lozingsvergunning?
 - b) Wie of welke instanties beoordelen een lozingsvergunningsaanvraag? Wordt bij deze beoordeling rekening gehouden met extreme (hoge of lage) waterstanden en zo ja, op welke wijze wordt daarmee rekening gehouden?
6. De voormalige minister gaf aan dat in het kader van het toen lopende bronbeschermingsbeleid, de bedrijven die lozen in het Albertkanaal goed opgevolgd zouden worden en dat bij een herziening van de lozingsvergunning aandacht wordt geschonken aan de drinkwatervoorzieningsfuncties van het Albertkanaal.
 - a) Wat is de huidige stand van zaken?
 - b) Hoeveel bedrijven die lozen in het Albertkanaal, hebben sinds 2017 hun lozingsvergunning vernieuwd? Op welke wijze werd daarbij rekening gehouden met de drinkwaterfunctie van het Albertkanaal?
7. In haar antwoord op mijn vraag gaf de toenmalige minister van Leefmilieu een overzicht van de stopzettingen van de Vlaamse drinkwaterwinningen, samen met de reden voor de stopzetting.

Kan de minister een overzicht geven voor de jaren 2020 (droge zomer), 2021 (natte zomer) en 2022 (tot en met 15 september) (droge zomer)?

ANTWOORD

op vraag nr. 1150 van 15 september 2022

van **JOHAN DANEN**

1. Water-link is lid van RIWA en wordt dan ook structureel betrokken.
2. a) Ja, er zijn nog steeds quasi geen bedrijven die lozen in de Maas in Vlaanderen. Er zijn wel lozingen in Wallonië en Frankrijk.

b) Vier waterzuiveringsinstallatie van Aquafin en 4 bedrijven hebben een vergunning om rechtstreeks (of via een zijbeek) te lozen in de Maas. De RWZI's verwerken afvalwater uit de volledige zuiveringszone.
3. Er is mij en mijn administratie geen vraag tot inzage gekend vanuit deze instantie.

Omgevings- of milieuvergunningen kunnen steeds in het kader van openbaarheid van bestuur worden opgevraagd bij de vergunningverlenende overheid. Voor klasse 1-inrichtingen kan men hiervoor terecht bij het bestuur van de provincie Limburg. Omgevingsvergunningen van GPBV-installaties zijn online te raadplegen via de website Geopunt (<https://www.geopunt.be/>, doorklikken naar Natuur en milieu, GPBV-installaties).

4. a) Het is de verantwoordelijkheid van de bedrijven om te zorgen dat hun lozingsvergunningen actueel zijn. Indien niet riskeren zij door de handhavers te worden beboet.

In het nieuwe VLAREM aanpassingsvoorstel "lozing van bedrijfsafvalwater zonder en met gevaarlijke stoffen" dat momenteel in goedkeuringsprocedure zit, wordt ook opgenomen dat de exploitant de emissies naar water in kaart moet brengen door een overzicht van de afvalwaterstromen op te stellen en actueel te houden. Hierin moeten onder meer de karakteristieken van het geloosde bedrijfsafvalwater opgenomen worden, ook voor nog niet eerder vergunde te verwachten gevaarlijke stoffen. Daarbij moet minstens gekeken worden naar de stoffen die in de inrichting geproduceerd of gebruikt worden of tijdens het proces gevormd worden.

Op die manier wordt maximaal vermeden dat gevaarlijke stoffen toch zouden geloosd worden zonder vergunning.

- b) De milieutoezichthouders van de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving zijn bevoegd voor het bemonsteren en onderzoeken van afvalwaters die geloosd worden door klasse 1 inrichtingen. Doorgaans worden hierbij de stoffen onderzocht waarvoor er in de omgevingsvergunning een emissiegrenswaarde is opgenomen. Op die manier controleren de toezichthouders of de betrokken voorwaarden van de omgevingsvergunning worden nageleefd. Stoffen waarvoor er geen emissiegrenswaarde is opgenomen in de vergunning kunnen ook worden onderzocht. Dit gebeurt in de praktijk onder meer om volgende redenen:
 - Het productieproces en/of de activiteiten van een klasse 1 inrichting geven een aanwijzing dat een bepaalde stof in het afvalwater terecht komt;
 - Onderzoek naar emerging contaminants;
 - Periodiek voert de Afdeling Handhaving screenings uit van bepaalde stofgroepen bij (een selectie/sector van) ingedeelde inrichtingen;

- Een calamiteit kan aanleiding geven om bepaalde stoffen waarvoor er geen emissiegrenswaarde is opgenomen in de vergunning, te controleren. Bijvoorbeeld de controle van PFAS in het afvalwater bij gebruik van PFAS-houdend blusschuim.
 - Op basis van meldingen van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).
- c) Zoals al in vraag 1 gesteld is water-link lid van RIWA. Zie ook antwoord 4a). Het is de verantwoordelijkheid van de bedrijven dat hun lozingsvergunning actueel is.
5. De lozingsvergunningaanvraag wordt geadviseerd door VMM, de Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten van het Departement Omgeving, de gemeente en/of het agentschap Natuur en Bos (zoals bepaald in Vlarem II, bijlage I) . De vergunningverlenende overheid (gemeente, provincie of gewest) doet de finale beoordeling en levert de vergunning af.

Bij de beoordeling van de impact van een lozing in worstcase-omstandigheden wordt in eerste instantie rekening gehouden met het droogweerdebiet van de waterloop. Bij de meer gedetailleerde impactbeoordeling wordt voor de beoordeling van de impact van stoffen met een norm voor het maximum (MAC) eveneens rekening gehouden met deze droogweerstandigheden. Bij de beoordeling van de impact van stoffen met een norm voor het jaargemiddelde wordt rekening gehouden met het jaargemiddelde afvoerdebiet van de waterloop. Er wordt bij de impactberekening dus rekening gehouden met lage en gemiddelde waterstanden, niet met hoge waterstanden.

6. a) De VMM neemt waterstalen van het afvalwater bij bedrijven. De afspraak is dat de VMM dubbele stalen neemt bij relevante bedrijven waarvan water-link er één krijgt om screenings op uit te voeren. Op die manier kan water-link gericht meten en op zoek gaan naar die stoffen die in het Albertkanaal/Netekanaal zouden kunnen voorkomen. Zo houdt water-link de vinger aan de pols. De laatste stalen van bedrijfseffluent die water-link ontving, dateren van 12 mei 2022. De nieuwe bemonstering is voorzien door de VMM op 26 oktober 2022.
- b) Er is 1 bedrijf waarvan de milieuvergunning is hernieuwd (Sadepan Chimica - Genk) en 1 bedrijf waarvoor de normen voor PFAS werden toegevoegd in 2018 en verstrengd in 2022.

Voor Sadepan Chimica werd het aspect drinkwaterwinning behandeld in het MER en werd de impact op zowel drinkwaterwinning als fysico-chemische oppervlaktewaterkwaliteit als verwaarloosbaar beoordeeld. Het bedrijf heeft ook enkel lozingsnormen voor P en nitriet-N, wat maakt dat het conform Vlarem geen gevaarlijke stoffen mag lozen in concentraties hoger dan de rapportagegrens/bepaalbaarheidsgrens.

De VMM vraagt systematisch advies aan water-link bij vergunningsaanvragen. Dat advies wordt mee geïntegreerd in het VMM advies.

7. Drie waterbedrijven produceren drinkwater vanuit oppervlaktewater: De Watergroep met 5 productiecentra, water-link met twee innamepunten en Farys met 1 innamepunt. Hieronder een overzicht over de kwalitatieve problemen (de problemen rond kwantiteit zijn niet opgenomen).

Water-link neemt water in vanuit het Albertkanaal (in Broechem) en het Netekanaal (Lier).

Een overzicht van de meldingen in Broechem (Albertkanaal).
In Broechem waren slechts 2 meldingen die 1 dag of iets langer duurden.

Aanvang	Duur	Omschrijving
wo 11/03/20	54 uur / 2,25 dagen	Melding dat civiele bescherming water van de Tappelbeek loost in het Albertkanaal vlak bij de watervang
vr 24/04/20	16 uur	Kleine olievertreiniging aan de watervang
za 13/06/20	11 uur	Verhoogde chlorofylconcentratie op de online meting
za 28/08/21	12 uur	Verhoogde waarde onlinemeting UV
ma 30/08/21	3 uur	Verhoogde waarde onlinemeting UV
di 18/01/22	48 uur	Olievertreiniging op rechteroever (dus niet oever watervang) van sluis Olen tot Viersel op Albertkanaal gemeld door De Vlaamse Waterweg
do 17/03/22	24 uur	Hoge waarde troebelingsgraad (92 NTU) en alarm na onderhoud, probleem onlinemeting

Een overzicht van de meldingen in Lier (Netekanaal).

In Lier was er slechts 1 onderbreking die langer dan 1 dag duurde door een olievertreiniging die in het water terecht gekomen was.

Aanvang	Duur	Omschrijving
zo 24/05/20	2 uur	Verhoogde online metingen voor troebelheid, TOC en nitraat in combinatie met een dode forel in de biomonitor
wo 08/07/20	6 uur	Verhoogde geleidbaarheid online meting, vermoedelijk vertreiniging aan de meetsonde
vr 18/09/20	9 uur	Verhoogde troebelheid online meting
zo 25/04/21	2 uur	Verhoogde waarden Chlorofyl A en blauw/groen algen op onlinemeting
za 15/05/21	6 uur	Verhoogde waardentroebelheid en UV254 op onlinemeting
za 10/07/21	6 uur	Verhoogde waardentroebelheid op onlinemeting, vertreiniging van de meetsonde
di 17/08/21	11 uur	Verhoogde waardentroebelheid op onlinemeting
do 23/09/21	1 uur	Verhoogde waarden Chlorofyl A, blauw/groen algen, troebelheid, alarm onlinemetingen en veel drijfvuil aan watervang
wo 13/10/21	3 uur	Verhoogde waarden troebelheid en UV254 op online meting
ma 01/11/21	8 uur	Verhoogde waarden UV254 op onlinemeting - meetsonde vertvuild
di 02/11/21	2 uur	Verhoogde waarden troebelheid, alarm op online meting - meetsonde vertvuild
za 13/11/21	13 uur	Plots verhoogde waarden geleidingsvermogen online meting, vermoedelijk meetfout
di 16/11/21	26 uur	Olielfilm op het water, gedetecteerd met oliemonitor - oorzaak asfalteringswerken op de brug voor de watervang, afvoer loopt rechtstreeks in kanaal
do 18/11/21	4,50 uur	Preventief gesloten voor verderzetting asfalteringswerken
zo 21/11/21	6,50 uur	Olielfilm op het water, gedetecteerd met oliemonitor - oorzaak eerste neerslag na asfalteringswerken op de brug voor de watervang

ma 06/12/21	3 uur	Kortstondig hoge troebelingsgraad op onlinemeter, oorzaak onbekend
do 09/12/21	5 uur	Oliefilm op het water, gedetecteerd met oliemonitor - oorzaak opnieuw asfalteringswerken
ma 27/12/21	15,50uur	Verhoogde waarde oliemonitor, oorzaak vervuiling van de meetkop
wo 22/06/22	3 uur	Verhoogde meetwaarde op de online meter voor geleidbaarheid
zo 14/08/22	3 uur	Verhoogde waarde op de online meter voor chlorofyl-A

De Watergroep

De Watergroep beschikt over vijf productiecentra voor drinkwaterproductie uit oppervlaktewater. In de drinkwaterwinning te Harelbeke (WPC De Gavers) wordt onder normale omstandigheden continu water ingenomen omdat er geen spaarbekken aanwezig is. In de vier andere winningen wordt er altijd discontinu en selectief water ingenomen afhankelijk van de waterbeschikbaarheid en de waterkwaliteit (nitraten, gewasbestrijdingsmiddelen, chlorides, fosfaten).

WPC Blankaart

Aanvang	Einde	Omschrijving
31/12/2019	11/02/2020	Innamestop door te hoge gehalten aan nitraat
Begin mei 2020		Innamestop door piekverontreiniging door het herbicide clopyralid
14/05/2020	4/09/2020	Geen inname door te hoge zoutgehalten Met uitzondering van 3 korte innames van telkens 4 dagen op die momenten dat het zoutgehalte lager ligt (door de neerslag)
17/06/2022	Nog geen einddatum (moment opmaak overzicht)	Waterpeil in het IJzerbekken te laag, zoutgehalte te hoog

WPC Dikkebus

Geen onderbrekingen ten gevolge van kwaliteitsproblemen.

WPC Zillebeke

Aanvang	Einde	Omschrijving
24/04/2020	28/10/2020	Geen inname wegens piekverontreinigingen achtereenvolgens van ammoniak, clopyralid, MCPA
12/04/2021	6/10/2021	Geen inname wegens te hoge concentraties van clopyralid, chlormequat.

WPC Kluizen

Geen innamestop door kwaliteitsproblemen.

WPC Gavers

Aanvang	Einde	Omschrijving
April 2020		Geen innamestop, wel een verminderde inname door een milieu-incident op de Schelde door de lozing van een grote hoeveelheid bietenpulp door een dambreuk bij het Franse bedrijf Tereos. Dit zorgde voor een zware organische verontreiniging met zuurstofloos water tot gevolg.

Farys

Farys heeft 1 productiecentrum dat drinkwater produceert startend van oppervlaktewater. Farys neemt water in van het Kanaal Gent-Brugge-Oostende te Oostende. Via reverse-osmose wordt het kanaalwater gezuiverd.

In de gevraagde periode waren in het WPC Oostende geen onderbrekingen. De hoeveelheid drinkwater dat geproduceerd wordt, is gekoppeld aan het rendement. Bij een slechtere waterkwaliteit van het inkomende kanaalwater, is het rendement lager. De beperkende factoren zijn vooral het zoutgehalte en de pH.